

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 71 0 P 166284 20 Rev
Banjaluka: 7.5.2020. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužioca D.P. iz R., koga zastupa punomoćnik M.P. advokat iz B., protiv tuženih „K.o.“ a.d. B., koga zastupa punomoćnik dr D.P. advokat iz B., i Kompanije „D.o.“ a.d.o., B., RS, koju zastupa punomoćnik-zaposlenik I.R., radi naknade štete, vrijednost predmeta spora 50.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 166284 19 Gž 2 od 8.11.2019. godine, na sjednici održanoj 7.5.2020. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 166284 17 P 2 od 11.1.2019. godine, obavezani su tuženi da solidarno na ime rente isplate tužiocu, i to:

- za 1991. godinu ukupno 900,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1992. godine do isplate
- za 1992. godinu ukupno 177,57 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1993. godine do isplate,
- za 1993. godinu ukupno 177,57 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1994. godine do isplate,
- za 1994. godinu ukupno 349,44 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1995. godine do isplate,
- za 1995. godinu ukupno 221,76 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1996. godine do isplate,
- za 1996. godinu ukupno 412,94 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1997. godine do isplate,
- za 1997. godinu ukupno 854,70 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1998. godine do isplate,
- za 1998. godinu ukupno 1.252,94 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 1999. godine do isplate,
- za 1999. godinu ukupno 1.831,20 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 2000. godine do isplate,
- za 2000. godinu ukupno 1.393,39 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 2001. godine do isplate,
- za 2001. godinu ukupno 2.175,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 2002. godine do isplate,
- za 2002. godinu ukupno 2.671,20 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. januara 2003. godine do isplate,

- za 2003. godinu ukupno 2.839,20 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2004. godine do isplate,
- za 2004. godinu ukupno 3.124,80 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2005. godine do isplate,
- za 2005. godinu ukupno 3.351,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2006. godine do isplate,
- za 2006. godinu ukupno 3.746,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2007. godine do isplate,
- za 2007. godinu ukupno 4.334,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2008. godine do isplate,
- za 2008. godinu ukupno 5.334,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2009. godine do isplate,
- za 2009. godinu ukupno 5.216,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2010. godine do isplate,
- za 2010. godinu ukupno 5.073,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2011. godine do isplate,
- za 2011. godinu ukupno 5.359,20 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2012. godine do isplate,
- za 2012. godinu ukupno 5.481,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2013. godine do isplate,
- za 2013. godinu ukupno 3.538,08 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2014. godine do isplate,
- za 2014. godinu ukupno 3.675,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2015. godine do isplate,
- za 2015. godinu ukupno 3.675,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2016. godine do isplate,
- za 2016. godinu ukupno 3.675,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2017. godine do isplate,
- za 2017. godinu ukupno 3.675,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.januara 2018. godine do isplate,
- za 2018. godinu počev od 1.1. do 11.10. 2018. godine ukupno 3.368,75 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 12.10.2018. godine do isplate, a od 11. 11. 2018. godine pa ubuduće dok za to postoje zakonski uslovi ili do druge odluke suda solidarno plaćaju na ime rente mjesečno po 472,50 KM, s tim da su zaostale obroke dužni platiti odjednom sa zakonskom zateznom kamatom počev od dospjeća svakog obroka pojedinačno, a buduće obroke plaćaju najkasnije do 5 - og u mjesecu.

Tuženi su dužni solidarno isplatiti tužiocu troškove postupka u iznosu od 19.490,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od presuđenja do isplate, a cijelu presudu izvršiti u roku od 30 dana po njenoj pravosnažnosti.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 166284 19 Gž 2 od 8.11.2019. godine, žalbe tuženih su usvojene i prvostepena presuda:

ukinuta u dijelu odluke o zakonskoj zateznoj kamati dosuđenoj na utvrđene godišnje iznose na ime rente, za period od 1991. godine do 2015. godine, i tužba tužioca u tom dijelu *odbačena*.

preinačena u dosuđujućem dijelu odluke o glavnoj stvari, zakonskoj zateznoj kamati i troškovima postupka i *odbijen* tužbeni zahtjev tužioca za isplatu rente za period od 1991. godine do 2015. godine, zahtjev za isplatu rente za 2016., 2017. i period od

1.1.2018. do 10.11.2018. godine sa zakonskom zateznom kamatom, te zahtjev za isplatu rente počev od 11. 11. 2018. godine pa ubuduće u mjesečnom iznosu od 472,50 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dospijuća mjesečnog iznosa do isplate, zahtjev da se zaostali obroci plate odjednom i budući obroci najkasnije do 5-og u mjesecu, te zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 19.490,00 KM.

Obavezan je tužilac da tuženom „K.o.“ a.d. B. (u daljem tekstu: prvotuženi) isplati troškove postupka u iznosu od 8.312,85 KM, u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa drugostepene odluke, dok je zahtjev preko dosuđenog iznosa odbijen.

Odbijen je zahtjev tuženog Kompanija „D.o.“ a.d.o. B. (u daljem tekstu: drugotuženi) za isplatu troškova sudskih taksa.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka na ime sastava odgovora na žalbe, u iznosu od 2.250,00 KM.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Drugotužena u odgovoru na reviziju predlaže da se revizija odbije, dok prvotuženi nije izjavio odgovor na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca za isplatu naknade na ime rente, za period i u iznosima naznačenim u izreci prvostepene presude.

Tokom postupka pred prvostepenim sudom kao nesporno činjenično stanje utvrđeno je: da je tužilac kao saputnik u putničkom vozilu povrijeđen u saobraćajnoj nezgodi koja se desila 28.6.1987. godine na magistralnom putu P.-D.; da je tužilac pretrpio teške tjelesne povrede u vidu iščašenja desnog zglobnog ramena, preloma velike kvrge nadlaktice sa dislokacijom, oduzetost desnog ekstremiteta, oštećenje desnog pazušnog živčanog spleta i prelom lijeve natkoljenice sa više ulomaka i dislokacijom; da je zbog posljedica pretrpljenih povreda nesposoban za teži fizički posao, za poslove koji zahtijevaju duži hod, stajanje, saginjanje ili pojačanu fleksiju trupa; da je došlo do umanjenja radne sposobnosti tužioca za 70 %; da je tužilac posjednik nekretnina u površini od 67.178 m² koje u naravi čine poljoprivredno zemljište, korišteno za uzgoj pšenice, kukuruza, krompira i livada koja se koristila za košenje, i zemljište koje je u naravi livada.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 51. stav 1. i 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica („Službeni list SFRJ“ broj: 24/76), u vezi sa odredbom člana 178. stav 4., 188., 195., 206., 897. i 941. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Prvostepeni sud zaključuje da je tužilac dokazao da se prije štetnog događaja bavio „standardnim modelom mješovitog poljoprivrednog gazdinstva, malo stočarstvom, malo ratarstvom, nešto malo voćarstvom“ i da je od te djelatnosti izdržavao sebe i članove svoje porodice, s tim da nije mogao „u potpunosti“ koristiti poljoprivredne mašine jer je „opšte poznato da je kraj u kome živi brdovit“.

Stav je prvostepenog suda da u konkretnom slučaju tražena naknada odgovara „ukupnoj naknadi koju je oštećeni prinuđen da plati za obavljanje svih onih poslova koje više ne može da obavlja, a obavljao ih je prije povređivanja“. Sud je prihvatio nalaz vještaka finansijske struke S.M. (nalaz od 10.7.2014. godine sa kasnijim dopunama), cijeneći da je vještak visinu rente „izrazio na osnovu prosječno ostvarenog čistog prihoda od poljoprivrednog imanja približno iste veličine, što je potpuno ispravan i uobičajen pristup utvrđivanja visine rente za tužioca koji se bavi poljoprivredom“, saglasno odredbi člana 188. ZOO.

Po ocjeni drugostepenog suda žalbe tuženih su osnovane, što je i razlog zbog kog je ukinuo prvostepenu presudu u dijelu odluke o zakonskoj zateznoj kamati dosuđenoj na ime rente za period od 1991. godine do 2015. godine i u tom dijelu tužbu odbacio (presuđena stvar), dok je u preostalom dijelu koji se odnosi na glavni zahtjev preinačio presudu i tužbeni zahtjev odbio.

Stav je drugostepenog suda da se renta, kao oblik naknade štete, ne dosuđuje samo zbog umanjena radne sposobnosti već zbog „materijalnih gubitaka koji iz toga proizilaze“, te da tvrdnja tužioca da se bavio isključivo poljoprivrednom proizvodnjom kao osnovom sticanja prihoda i da to više nije u mogućnosti zbog posljedica pretrpljenih povreda, nije dovoljna da se zahtjev usvoji nego tužilac mora dokazati da trpi stvarnu štetu. Po ocjeni suda tužilac to nije dokazao jer nije iznosio činjenice kakvom se poljoprivrednom proizvodnjom bavio prije povređivanja, kako je obrađivao zemlju koja je velike površine, da li je obrađivao cjelokupnu površinu ili njen dio, čime se bavio i od čega je sticao prihode „unazad 30 godina od povređivanja do presuđenja“, da li je za njega radio neko drugi i kolike je izdatke imao za njihovo angažovanje i koliko dugo je imao potrebu za njihovim radom.

Drugostepeni sud posebno cijeni da tužilac nije saslušan kao parnična stranka, iako su „tuženi zahtijevali“, da jeste „njegovo pravo“ da ne da iskaz u svojstvu stranke, ali da je bilo „u interesu tužioca da se sasluša“ kako bi iznio sve relevantne činjenice vezane za tužbeni zahtjev i osporio tvrdnje tuženih da je u Austriji radio u spornom periodu i po osnovu tog rada ostvario pravo na penziju.

Kada su u pitanju nalazi vještaka poljoprivredne i finansijske struke, ocjena je drugostepenog suda da su oni „zasnovani na pretpostavci da se tužilac bavio poljoprivrednom proizvodnjom na cjelokupnoj površini imanja“ na kome je upisani posjednik. Pored toga ukazuje da je poljoprivredni vještak našao da je tužilac posjednik površine od 67.178 m², ali da se „najveći broj parcela na posjedu tužioca već duži vremenski period uopšte ne obrađuje“ (vještak navodi da je to najmanje 5 godina unazad prema stanju zemljišta), a da se „obrađuje samo dio površine od 7.493 m².

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u osnovanu sumnju.

Renta, kao oblik naknade štete, normirana je u članu 188. ZOO, koji sadrži pravilo da se u slučaju smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada određuje, po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vrijeme (stav 1). Novčana renta dosuđena na ime naknade štete plaća se mjesečno unapred, ako sud ne odredi šta drugo (stav 2.).

U članu 195. stav 2. ZOO, propisano je, „ ako povrijeđeni zbog potpune ili djelimične nesposobnosti za rad gubi zaradu, ili su mu potrebe trajno povećane, ili su mogućnosti njegovog daljeg razvijanja i napredovanja uništene ili smanjene, odgovorno lice dužno je plaćati povrijeđenom određenu novčanu rentu, kao naknadu za tu štetu“.

Ako oštećeni koji se bavi zemljoradnjom te na taj način ostvaruje prihode i ne može više obavljati određene teže poslove zbog posljedica povrijeđivanja ili uopšte se više baviti poslovima zemljoradnje, što tužilac tvrdi za sebe, pripada mu pravo na rentu bilo zbog naknade povećanih troškova za tuđu radnu snagu, bilo zbog izgubljenog prihoda u gospodarstvu. Tužilac je svoj zahtjev za rentu zasnovao na izgubljenom prihodu.

Teret dokazivanja osnova i visine rente je na tužiocu, tako da navodi revizije da „oba tužena nisu predlagala niti izvela nikakve dokaze“, ne derogira odredbu člana 123. stav 1. ZPP.

Nesposobnost za rad sama za sebe ne predstavlja osnov za dosuđenje materijalne štete u obliku novčane rente, već samo refleksi te nesposobnosti koji se manifestira bilo u gubitku zarade, bilo u gubitku prihoda u poljoprivredi ili plaćanjem tuđe radne snage radi održavanja domaćinstva.

Stoga je pravilan zaključak drugostepenog suda da je za usvajanje tužbenog zahtjeva tužilac morao dokazati da trpi stvarnu štetu i kolika je ta šteta, što znači, obzirom na činjenične navode tužbe, dokazati da je isključivi izvor njegovih prihoda, kako prije tako i nakon povrijeđivanja, poticao od poljoprivredne djelatnosti i da nije imao drugih izvora prihoda za sav vremenski period koji je obuhvaćen tužbom.

Renta oštećenom kod koga je došlo do potpunog gubitka radne sposobnosti odgovarala bi visini njegovog neostvarenog prihoda, odnosno kada je u pitanju tužilac njegova eventualna renta bi odgovarala procentu umanjenja radne sposobnosti (70 %) na iznos izgubljenog čistog prihoda.

U konkretnom slučaju, prema činjeničnim navodima tužbe i činjenicama iznesenim tokom parnice, tužilac zahtjev za naknadu štete zbog izgubljene zarade u obliku novčane rente zasniva na tvrdnji da se do štetnog događaja, a i nakon toga sve do danas, isključivo bavio samo poljoprivrednom djelatnošću i da mu je to bio jedini oblik prihoda, a da se zbog posljedica povreda više ne može baviti poljoprivrednom djelatnošću i da trpi štetu. Njegov zahtjev obuhvaća period nakon povređivanja (štetni događaj se desio 1987. godine), tj. od 1991. godine pa dalje sve dok za to postoje zakonski uslovi ili do druge odluke suda (presudom je to period od 28 godina na godišnjem nivou rente, pa ubuduće).

Tuženi su pokušali dokazati navode da je tužilac radio u Austriji i tamo ostvario pravo na penziju, ali iz objektivnih razloga nisu uspjeli pribaviti relevantne podatke od nadležnog organa u Austriji, jer im traženi zvanični podaci nisu dati zbog „zaštite podataka“, kako je navedeno u dopisu Penzionog osiguranja (Pensionsversicherungsanstalt) od 29.7.2014. godine. Primjenjujući pravilo „*argumentum*

a contrario“, slijedilo bi da se ovim dopisom ne negira njihova tvrdnja da je tužilac penzioner austrijskog penzijskog fonda, već samo da se prvotuženom na njegov zahtjev ti podaci, iz zakonom propisanih razloga, ne mogu dati. Tužilac nije izveo dokaze kojima bi tu tvrdnju osporio.

Tužilac ne navodi da su se, osim njega, i drugi članovi njegovog domaćinstva bavili poljoprivrednom djelatnošću, pa bi slijedilo da je on sam obrađivao površinu zemljišta od 67.178 m², koliko je utvrđeno da posjeduje. Tužilac nije tvrdio niti dokazivao da je prije povređivanja za potrebe obrade gospodarstva koristio tuđu radnu snagu. Zemljište tužioca prema nalazu vještaka poljoprivredne struke čine njive 5 klase (11,15 %- gdje se nalaze stambeno porodični i ekonomski objekti), njive 6 klase (51,40%), njive 7 klase (11,56 %) i njive 8 klase (15,01 %), koje se nalaze na brdskom zemljištu „uglavnom kisele pH reakcije“, što znači da je za postizanje zadovoljavajućih prinosa potrebno sprovesti, kako vještak navodi, „određene agrotehničke i meliorativne mjere-kalcifikaciju, humizaciju, dodavanje azotnih i fosfornih đubriva“, uz „ograničenu primjenu poljoprivredne mehanizacije“.

Pravilno je drugostepeni sud cijenio da iskazi saslušanih svjedoka tužioca (O.Č., S.S., M.G. i Nj.P.) ne potvrđuju činjenične navode tužbe. Iz iskaza svjedoka, koji su paušalni, proizilazi da su povremeno obavljali poslove za tužioca (košenje sijena, sječa i dovoz drva, hranjenje stoke, rad sa traktorom), da su te poslove obavljali „davno“ u vrijeme dok je platežno sredstvo bilo dinar. Iskazima svjedoka nije utvrđeno da su navedene poslove obavljali u utuženom periodu, niti da su ih obavljali na svom zemljištu u posjedu tužioca. Radilo se o povremenim poslovima čiji tačni period i obim nije utvrđen.

Iz tih razloga je pravilan stav drugostepenog suda da nalazi vještaka (poljoprivredne i ekonomske struke) nisu apsolutni dokaz činjeničnih navoda tužbe, jer su zasnovani na pretpostavci da je tužilac u utuženom periodu obrađivao svo zemljište u svom posjedu, a ne na stvarno utvrđenim činjenicama.

Kako tužilac nije dokazao da je zbog pretrpljenih povreda imao izgubljeni prihod u svom gospodarstvu, odnosno ako ga je i imao koliko je stvarno iznosio, pravilno je drugostepeni sud zaključio da je tužbeni zahtjev neosnovan, a razloge koje je dao za svoju odluku, kao pravilne, prihvata i ovaj sud pa je primjenom odredbe člana 248. ZPP odlučeno kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Tanja Bundalo

Za tačnost otpavka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić